

Hrvatsko pjesništvo Boke kotorske - Krsto Ivanović - Pjesme

Krsto Ivanović

Projekt Digitalna antologija "Hrvatsko pjesništvo Boke kotorske" financiran je iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore
Autor projekta: Dijana Milošević
Projekt je podržan od Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore

Sadržaj

VENECIJANSKA UPORNOST.....	3
PRI OPSADI KANDIJE	3
LIJEPOJ ŽENI KOJA JE IZ NESTAŠLUKA	7
IZLAZILA IZ KUĆE U VRIJEME KADA JE	7
SNJEŽILO	7
PRELIJEPA DAMA, IMENOM LAURA,.....	8
VIĐENA U HRAMU	8
ČUDA LJUBAVI.....	9
LIJEPA, OKRUTNA I UMILNA	10
PROKLETSTVO LJUDSKE SUDBINE.....	11
BILJEŠKA O PISCU	12
POEZIJA.....	13
LITERATURA	15

Krsto Ivanović - Pjesme

VENECIJANSKA UPORNOST PRI OPSADI KANDIJE

Zašto šutnja, o Klio? Na nijemom drvetu
žice neka se vjenčaju sa zapostavljenim
pjesmama,
sada kad svijetao i lijep nam se vraća
zlatnoga mira žuđeni dan:
iščezla je strašna noć koja je krvlju
činila teškim oblake jednog mjedenog neba.
Sad se utišala zveka oružja
i zaglušujuća škripa glomaznih naprava.
Ne čuje se više rječite udaraljke,
nit bojnih truba, gordog zvuka,
grohotni odjek, vatrenih kugla
zastrašujući fijuk; i surova noga
tragom osvetnog boga više ne gazi:
na blistavo rođenje titrave duge
strahote se skriše u podzemne ambise,
zaćutaše redovi, pa je došlo vrijeme
da uz citru učinimo besmrtnim slavlje koje,
kroz tako trajne opasnosti na Istoku,
već je zaslužila upornost Mlečana.
Dok je Krit bio Krit, uzalud je Turska
čeznula za pobjedom, al poslije kada
Krit nije bio Krit, onda slava
prvo je ovjenčala maslinovu glavu
zastrašujuće
Gospodarice Mora, a poslije Tračaninu
uz čemprese zasadila blijede lovore.
Pa ako umuklom abonosu Pinda
odbiješ dati dušu, digni se do neba
gdje će od zlatne ose odvojiti za tebe,
ukrašenu zvijezdama, svoju citru

Trački pjevač. A danas od luka
 koji će ti zaposliti ruke, neka svijet sazna
 da se on ne može upotrijebiti a da zaborava
 ne pogode ljude melodične strijele.
 Ti boginjo pimplejska, harmonije citre
 prilagodi ovdje kod nas zvuk trube,
 jer pospije divljih udara - blagi zrak,
 u hladovini maslina, o koliko je drag!

Od skladnog kozmosa nauči pokret –
 tako da nepokretno ostane između pokreta
 vrijeme.

Navršava se četvrtina vijeka
 od kad barbarsko oružje, ah, neizmjerni
 bole,
 bacajući odsjaje na kidonske sprudove,
 dade gorke predznake nesrećnih događaja,
 jer zla Luna otomanskog neba
 sa utrobom punom krvavih htijenja,
 ovdje je imala da izbaci strašne gromove.
 A ljutiti Lav šta nije uradio
 sa ponosnom vatrom bojnog sjaja?
 Postao je Protej slave, sada kao Zeus
 U Kritu je pobio, Titane, sada kao Mars
 na ilirskom tlu je posadio palme,
 sada gusarske, kao Neptun, pogasi
 na prostranom Ereju stimpale Ebra.
 Ali kralj mraka ne osta bez Furia,
 te za osvetu bojnih poraza,
 i da bi nazor uzeo jednu kraljevinu,
 sa sobom vodi, iz raznih krajeva,
 bezbrojne i beskrajne falange - onaj
 Mehmed, prvi vezir. Neka više o Kserksu
 ne govori svojom pjesmom atička Klio,
 jer ovdje u Bizantu, gdje je cio svijet
 skupila,
 moćno oružana, plovi Turska Imperija.
 Ono što Eufkrat poplavi, ili navodnjava
 Tigar,
 ili Oront kvasi, ili Boristen zaledi,
 - sve to naoružano dolazi od ahajskih

strana

u srce Kidonije: osim Bistonjana,
tu su Medi, Dardanci, Pružani, Etolci
i Tračani,
svi zastrašujući narodi, smjeli ratoborci.

Onda kad su majski povjetarci iz njedara
cvijeća

lepršavo razvijali prijatne mirise,
i vijence od ruža za zvezdana čela
plela Flora majskim blizancima –
tak poklične trube već se čulo
strašno brujanje - znak početka boja.
Za opsadu Krita rasporedi
bezbožni Mehmed moćne sile:
od postrojenih četa bile su krugom
uzete doline, oružani bregovi,
zaštićene rovovima odbrane visova,
za napad pripremljene izvidnice,
za odbranu svega mnoštva fortica
posjednuti putevi, zatvoreni svi klanci.
Za grad - tako napaćen od okrutnih udara
One đuladi što svakoga trenutka
iz topovskih grla mnoštvom uzlijeću,
pa raskidano tlo škripi, stenje,
ili padaju krovovi, ili zidine
podrhtavaju pod strašnim udarima,
- one barbarske paklene duše
nemaju riječi nego da ga rane
niti misli, nako da ga napanu.
Onda s očiju jadnim Krićanima
pobježe san od zvukova truba,
prestane odmor uz zveket oružja.
Za vid i sluh smiješanu strahotu
nosile su vazduhom naizmjenice lutnjom
- grmljavine, bljeskovi, iskre, požari,
pokolji,
plač, ridanje, kukanje, uzdasi,
Onda je izgledao kao sjenka leša
onaj Zeusov dvor, i na vratima
kao da je crnim i zlosutnim ugljenom iz
pakla

Sudbina napisala rukom jeze:
i borba spolja i unutra strahota.

Reklo bi se da je svaki mrtav,
ali duh što životni dah održava,
bila je vrijednost mletačkih ratnika.
Pod šljemovima evo se znoje čela
Antonija, heroja barbarskog roda,
i vrijednost Girona, koji dok protivničku
suzbijaju smjelost - na Ajakse liče.
Kada je u tijesnom krugu zidina
izdisala ona što je drevnim carstvom
sto gradova držala, na čije je obale
podanik Egej mirne talase,
kao srebrnasto blago, raskošno rasipao,
a uz tisuće mlazeva i prskanja
od prijatno topljenih snjegova -
samo da bi poljubio kraljevsko podnožje
veselo i mirno tekao Oaks rijeka,
- a sada, krvlju omašćen i nabujao,
žuboreći se žali onoj što plače
i kojoj sada, kad Tračanin joj probode grudi,
od kraljevskog ornata jedva ostade
razdrti plašt i pozlaćeni pojas,
od kojega pravi zavoje za svoje rane.
U agoniji umirućeg imena,
prije nego izdahne, iz drhtećeg srca,
stradajući, bogu, kom se klanjaju
kršteni ljudi, ponizno pristupa
i otkida iz usta svoje bolne riječi:
Kandija - da ne gine u svojim mukama.

LIJEPOJ ŽENI KOJA JE IZ NESTAŠLUKA IZLAZILA IZ KUĆE U VRIJEME KADA JE SNIJEŽILO

Zasniježi li, ti se iz kuće iskradaš.
Kuda lutaš? Šta to znači ti?
Misliš - svojim sjajem bjelinu pomračiti,
ili se svježine snijegu ukrast nadaš?

Il je tvoja sreća dijete moga plača,
pa studeni oklop na se navuč gledaš,
i dok moja ljubav u beznađu jača,
ti na moju vatru bacaš kocke leda.

Utučenog me znoje, muče more
ko u ružnim snima, ne znam gdje sam bio,
i strepim da uvijek ima nešto gore.

Al ako je Zeus Danaju obljubio
na kiši, možda te pahulje zbore
da te još nijesam izgubio.

PRELIJEPA DAMA, IMENOM LAURA, VIDENA U HRAMU

Odjednom u hramu, ja mišljah da sanjam,
sa božanskim sjajem bljesnu jedno lice,
poružniješe namah stare ljepotice,
pred ljepotom novom stara se uklanja.

Al kada i kako do neba se vinuh,
da pravo do raja dovede me staza?
Tek poslije dugo misao mi sinu
da na zemlji stojim, da po hramu bazam.

Nije ludo srce moje što se divi
kipu tom, to nije svetogrđe ružno,
ljupkosti svete to je spomen živi,

radosti moje to je bio krik.
Ispuni se srećom moje biće tužno.
U ljepoti njenoj vidjeh božji lik.

ČUDA LJUBAVI

Začas učiniti od dva srca jedno,
ranjavati grudi bez tragova strijele,
biti bez očiju a strijeljat pogledom,
i u svako doba izazivat želje,

prevariti hrabre u ponizne, nišče,
u ružnoći vidjet čisto savršenstvo,
naklonosti pružit željno utočište
i u slasti naći kaznu i blaženstvo,

učinit da gori led a da mrze plam,
savladati bića sve sile i tajne,
bataliti znanje, iskapit do dna

radosti čašu i hurije bujne
u ekstazi grlit, a od štete trajne
sačuvati dušu, - samo ljubav zna.

LIJEPA, OKRUTNA I UMILNA

Milo lice, tvrda duša, slatki glas,
mučila su na kojim se raspinjem,
uzalud od mužiteljke tražim spas,
gluvo za plač uho njeno, pogled njen

zastakljeni znaka ne da uzbuđenja.
Ko bi reko - ponosna je to ljepota
živog bića, puna krvi, treperenja,
ko jasika. Samo mramor, bez života.

Od zmije je otrovnice padmuklija,
od jermenskog tigra žena okrutnija,
moje krvi uvijek žedna, uvijek žedna,

a ja slušam slatki pijev, gledam mramor
hladni, dok mi vene reže žena jedna,
svoje krvi sve hladnije slušam žamor.

PROKLETSTVO LJUDSKE SUDBINE

Čim na svijetlo dođe, već ga čeka tama.
Sa prćijom plača čovjek smrti hita,
da u raki nađe sklonište od drama
kojima je krcat ljudski život čitav.

Još ni svjestan nije da je živ al plovi
k njemu oblak crni i grobari hrle,
već se život i smrt ko blizanci grle,
ko oblak i munja, kao golubovi.

Bijedno čovječanstvo! U životu novom
ako život nađeš, ova smrt je šala,
ubježište divno od zemaljskih zala.

Kolijevka i kovčeg, u vama je ovo
bilo trošno biće, vama sudba smrtna,
nama radost vječna nebeska vrta.

BILJEŠKA O PISCU¹

Višestranost bavljenje Krsta Ivanovića (Budva 1628. - Venecija 1688.) literaturom i naukom, dovelo je do raznovrsnog istraživanja tog nevelikog, ali složenog i značajnog djela pjesnika, pisca libreta i historičara iz Budve.

Od 60 godina, koliko je živio Ivanović je svega prvih 25 mladih godina proveo kao "javni učitelj grada" i kanonik katedrale Sv. Ivana u rodnoj Budvi, da bi ostale godine proživio, najprije za kratko u Veroni (1654. - 1657.), zatim u Veneciji (1657. - 1688.). To je najprije bilo u svojstvu privatnog sekretara prokuratora Sv. Marka Leonarda Pezara (Leonardo Pesaro), pa kanonika te iste čuvene mletačke bazilike.

U Veneciji on stvara svoj poetski ciklus, pet libreta, što znači pet opsežnih drama u stihovima, priređenih za kompozitore koji muzikom kompletiraju melodrame, - kao posebnu zbirku pjesama. Pored toga u prozi izdaje historiju i hroniku pozorišnog života Venecije (Minerva al Tavollino I i II). Za života mu ostaje neizdata historijska analistika rodnoga grada (tri knjige Budvanskih anala) i dokumentarni materijal za "Historiju Svete Lige protiv Turaka". Sve to isključivo na italijanskom jeziku.

¹ Iz predgovora "Književnost Crne Gore od XII do XIX vijeka, Krsto Ivanović - Drame i pisma, str. 7.

POEZIJA²

Poslije iznijetih dometa Krsta Ivanovića u domenu istorije muzike i muzikologije, treba se sažeto zadržati na pitanju značaja njegovog pjesničkog rada. O tome je već bilo nešto riječi u vezi sa prvom melodramom "Amor kao ratnik" (II, 1), Pitanje je složeno, jer pored nesumnjivo inventivnih i nadahnutih pojedinosti, nalazimo i dosta padova, didaktike i banalnosti baroknih "opštih mjesta". Ali od toga nisu imuni ni drugi pjesnici toga vremena. Svakako Ivanović pripada u red onih stvaralaca koji su za života imali društveni ugled velikih pjesnika, da bi im kasniji kritičari odriicali tu ranije stečenu slavu.

Sam Ivanović nije tako olako ušao u tu avanturu. Iz jednog pisma daje se naslutiti kako je on duboko, skoro mistično doživio trenutak sticanja tog uvjerenja o ličnoj poetskoj nadarenosti. Možda se iz tih nekoliko rečenica može pratiti lična kriza oko pitanja vrijednosti bavljenja sa nečim, što je tada još čuvao kao isključivo svoju tajnu.

Bitno je da se u jednom trenutku osjetio ponesen tim duhom neke posebne sklonosti prema poeziji, koja je počela da mu tečno polazi za rukom. Već tada je bio napisao brojne pjesme, ali ih još ni najintimnijim prijateljima nije pokazivao. Istovremeno, on se osjećao prosto poraženim pred takvom božanskom moći, s obzirom što je svoje sposobnosti smatrao preslabim za tako teški teret.³

Naravno da je do te krize došlo poslije dugog i intezivnog rada na savladavanju veoma bogatog italijanskog pjesničkog izražavanja.

Bez ikakve sumnje Ivanović je dao veliki tribut "opštim mjestima" baroka, što su, uostalom, radili i drugi pjesnici. Ali on je, svakako to radio u još većoj mjeri, vjerovatno zato što je time, po "utabanim stazama" sticao veću sigurnost da će se lakše, brže i dublje uklopiti i ukorijeniti u novu umjetničku sredinu. Čitajući i upijajući veliki broj njemu savremenih i starijih italijanskih pjesnika, Ivanović je, doduše, suvereno ušao u raskošnu baroknu pjesničku frazeologiju i široki asocijativni svijet klasike, mitologije, formalne preciznosti soneta, rime i slično. Sa sigurnošću možemo pretpostaviti kakav je loš mletački dijalekt Ivanović slušao u Budvi svoga djetinjstva i kakav je golem napor morao učiniti da uđe u književni jezik bogate italijanske literature. Samo u izvjesnim stilskim obrtima i gramatičkim suptilnostima osjeća se da je stranac.

Međutim, u cijelom tom gigantskom naporu, Ivanović je svakako gubio neku svoju moguću individualnost, želju, ili sigurnost da se, možda, i sam upusti u neka

² "Književnost Crne Gore od XII do XIX vijeka, Krsto Ivanović - Drame i pisma, str. 193. -195.

³ "... rapito dal Genio alla poesia ho composto molte cose, nondimeno atterito dalla malagevolenza d' una tal facoltà divina, e più dalla debolezza del proprio ingegno, ho in maniera occultate le mie composizioni alle viste altrui, ch' altri che po, e confidentissimi, non hanno saputo ch' io habbi composto un verso."

svoja samostalnija poetska razmišljanja. Ipak to ne prejudicira postojane njegovog talenta i napisanih stranica sa istinskim poetskim nadahnućem.

Literatura

"Književnost Crne Gore od XII do XIX vijeka
Krsto Ivanović - Drame i pisma

Priredio
MILOŠ MILOŠEVIĆ
MIROSLAV LUKETIĆ

UREĐIVAČKI ODBOR
Novo Vuković
Slobodan Kalezić
Miloš Milošević
Vojislav D. Nikčević
Miroslav Pantić
Mato Pižurica
Gojko Čelebić

"OBOD"
CETINJE
1996